

TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ KARARLARINA İTİRAZ EDEBİLECEK KİŞİLER

Doç. Dr. Özlem KARAMAN COŞGUN
Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

ÖZET: Türk Ticaret Kanunu'na göre ilgililer, temsilcileri veya hukuki halefleri tescili talep edebilir. Sicil müdürlüğü kararlarına itiraz edebilecek kişilerin ise ilgililer olduğu ifade edilmiştir. İlgililerin kimler olduğu Türk Ticaret Kanunu'nda sayılmamıştır. Ticaret Sicili Yönetmeliği'nde ise tescili talep edebilecek kişiler sayılmıştır. Fakat sicil müdürlüğü kararlarına itiraz edebilecek kişiler sayılmamıştır. Ticaret sicili aleni bir sicildir. Sicil müdürlüğü tarafından alınacak kararlara kimlerin itiraz edebileceği önemlidir. Bu makalede bu kişilerin kimler olduğu incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ticaret Sicili, Tescil, İlgililer, Türk Ticaret Kanunu, Ticaret Sicil Yönetmeliği.

Who can Object to Trade Registry Decisions

ABSTRACT: According to Turkish Commercial code, the concerned parties, their representatives or legal successors may request registration. On the other hand it's mentioned that those who can object to the decisions of the trade registry are the concerned parties. The concerned parties are not specified in the Turkish Commercial Code. Whereas, in the Trade Registry Regulation those who can request registration are specified, but those who can object to trade registry decisions are not. Trade registry is an open registry. Who can object to the decisions of the trade registrar is important. In this article it has been examined who these parties are.

Keywords: Trade Registry, Registration, Object, Concerned Parties, Turkish Commercial Code, Trade Registry Regulation.

GİRİŞ

Ticaret siciline tescil kural olarak talep üzerine yapılır (TTK m. 27/1). Tescil edileceği ilgili mevzuatta düzenlenenler dışında, daha önce tescil edilmiş hususlarda meydana gelen her türlü değişiklik, tescilin dayanağı olan olgu ve işlemlerin tamamen veya kısmen sona ermesi veya ortadan kalkması da ticaret

siciline tescil edilir (TTK m. 31). Ticaret siciline kayıt, tescili gerekli bir hususun ilk defa tescilini, tescil edilmiş hususlarda meydana gelen değişiklikleri ve sicildeki kayıtların silinmesini kapsar¹.

Tescil talebinde bulunabilecek kişiler ilgililer, temsilcileri veya hukuki halleri olarak sayılmıştır (TTK m. 28). Bu kişiler hem tescili gerekli olan hususların hem bunlarda meydana gelen değişikliklerin tescilini, sicilde kayıtlı hususların dayanaklarının ortadan kalkması durumunda da terkinlerini yetkili sicil müdürlüğünden talep edeceklerdir. İlgililer kavramının kapsamına giren kişiler ise Kanun'da sayılmamıştır².

Tescil, değişiklik ve silinme talepleri üzerine ticaret sicil müdürü inceleme görevini yerine getirerek bir karar verecektir. Bu karara ilgililerin itiraz etme imkanı ayrıca düzenlenmiştir (TTK m. 34/1). Ancak itiraz yoluna müracaat edebilecek ilgililerin kimler olduğu da açıklanmamıştır³.

Tescil zorunluluğunun yerine getirilme usul ve esasları ile sicil müdürünün kararlarına karşı itiraz yolları da dahil olmak üzere belirli konular TTK m. 26 ile verilen yetkiye dayanarak çıkarılan Ticaret Sicili Yönetmeliği (TSY)⁴ ile düzenlenmiştir. Yönetmelikte 'Başvuruya Yetkili Kişiler' başlığı altında ticaret siciline tescil başvurusunda bulunabilecek kişiler sayma yönetimi ile belirlenmiştir. Sicil müdürlüğü tarafından tescil başvuru üzerine verilecek kararlara itiraz bakımından ise bu yönde bir sayım yapılmamıştır. Kanun'daki hükme paralel olarak, ilgililerin verilen karara itiraz edebileceği belirtilmekle yetinilmiştir. Ticaret sicilinin aleni bir sicil olması, bu özelliğin ticari ilişkilerin daha güvenli olmasına katkısı⁵, sicile tescil edilen hususların üçüncü kişilere etkisi⁶ karşısında, sicil müdürlüğü tarafından verilecek kararlara itiraz edebilecek kişilerin kimler olduğu özel önem taşımaktadır.

¹ Tescil, tadil ve terkin kavramları, tescil kavramının geniş anlamda kullanılması ile ilgili olarak bkz. Bilge, Mehmet Emin, Ticaret Sicili, İstanbul 1999 (Sicil), s. 77, 78, 87. Ayrıca bkz. Arkan, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2015, s. 249.

² İlgililer kavramının kapsamının Kanun'da muğlak bırakıldığı, ilgililerin kimler olduğu hususunda tam bir tanıma ulaşmanın ve kavramın çerçevesini tespit etmenin olanaklı olmadığı hususunda bkz. Bilge, Sicil, s. 95.

³ Alman ve Avusturya hukuklarında sicil kayıtlarının Sicil Gazetesi'nde yayınlandığı tarihten itibaren iki haftalık süre içinde üçüncü kişilerin sicilin bağlı olduğu mahkemeye itiraz etme imkanına sahip olduğu hususunda bkz. Akdağ Güney, Necla, Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili, İstanbul 2011, s. 32.

⁴ 19/12/2012 T. 2012/4093 No.lu Bakanlar Kurulu Kararı, 27/1/2013 T. 28541 No.lu RG.

⁵ Ticaret sicilinin aleni olması ve sebepleri hususunda bkz. Akdağ Güney, s. 54, 55. Ayrıca bkz. Ülgen, Hüseyin, Hukuki Görünüş Nazariyesi, Ticari İşletme Bakımından Uygulama, İstanbul 2005, s. 162 vd; Bilge, Sicil, s. 149 vd.

⁶ Detaylı bilgi için bkz. Akdağ Güney, s. 59 vd.; Arkan, s. 256, 257; Ülgen, s. 166 vd; Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Arslan/Nomer Ertan, Fusun, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2015, s. 374 vd.; Poroy, Reha/Yasaman, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2012, s. 216-217; Kayar, İsmail, Ticaret Hukuku, Ankara 2015 (Ticaret Hukuku), s. 157, 158.

TTK ve TSY hükümleri çerçevesinde ilgililer kavramı ele alındığında, ticaret sicil müdürünün vereceği karara karşı itiraz yoluna müracaat edebilecek kişilerin, tescil talebinde bulunmaya yetkili ve hatta bizzat tescil talebini yapan kişi/kişilerle sınırlı olup olmadığı sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada, sicil müdürünün vereceği kararlara karşı itiraz yoluna müracaat edebilecek kişilerin kimler olduğu ele alınacaktır.

I. TİCARET SİCİL YÖNETMELİĞİ'NE GÖRE İLGİLİLER

TSY ilgili kavramını ticaret siciline tescil başvurusunda bulunmaya yetkili kişiler bağlamında ele almış, sicil müdürlüğünce verilecek kararlara itiraz bakımından bu kavramı ayrıca açıklamamıştır. İtiraz başlıklı m. 39'da ilgililerin itiraz edebileceği belirtilmekle yetinilmiştir. Bu sebeple, itiraz yoluna başvurabilecek kişilerin kimler olduğu değerlendirilmeden önce, sicile tescil için başvuruya yetkili kişiler başlığı altında sayılan ilgililerin kimler olduğu belirtilmelidir.

Kanun'da tescil başvurusunda bulunabilecek kişiler ilgililer, temsilcileri ve hukuki halefleri olarak sayılmıştır (TTK m. 28/1). Yönetmelik Kanun'da yer alan bu ifadeyi tekrarlamış, akabinde ilgililerin kimler olduğunu hem genel manada hem değişik ihtimalleri dikkate almak suretiyle sayım yaparak belirlemiştir⁷ (TSY m. 22). Buna göre ilgililer; “tacirin gerçek kişi olması halinde kendisi veya vekili ya da sözleşme ile kendisine yetki verilmiş temsilcisi, tacirin tüzel kişi olması halinde ise onun yetkili organları veya yetkili temsilcileridir.” (TSY m. 22/1) Bu nitelendirme, aynı maddede tekrarlanan Kanun'un ifadesine uygun değildir. Zira tescil başvurusunda bulunabilecek kişiler ilgililer veya temsilcileri ya da hukuki halefleridir. Temsilciler ve hukuki halefler ilgili değildirler. İlgili kavramını açıklamaya çalışan TSY'nin temsilci ve hukuki halefleri de ilgili kavramı içinde sayması, Kanun'daki ifadeye aykırıdır. Burada yapılması gereken, sadece ilgililerin kimler olduğunu açıklamaktır. Açıklanan kişilerin temsilci ve kanuni halefleri TTK ve TSY'deki genel düzenleme çerçevesinde zaten tescil başvurusunda bulunabileceklerdir.

Tescil başvurusunda bulunabilecek ilgililere ilişkin yapılan sayım şu şekildedir (TSY m. 22/2);

Gerçek kişilere ait ticari işletmeler bakımından;

- işletme sahibi veya sözleşme ile kendisine yetki verilmiş temsilcisi⁸
- küçük veya kısıtlılara ait ticari işletmeyi bunlar adına işleten yasal temsilcisi ilgilidir.

⁷ İlgili kavramına ilişkin yapılan sayımın sınırlı sayıda olduğu yönünde bkz. 11. HD, 2001/7442 E., 2001/7269 K., 1.10.2001 T. (Bu karar Yrg. HGK tarafından onanmıştır. 20.11.2002 T., 2002/11-825 E., 2002/998 K.); 11. HD 1988/1872 E., 1988/4341 K., 28.06.1988T. www.kazanci.com.tr (ET 25.11.2015).

⁸ Bkz. Bilge, Mehmet Emin, Ticaret Sicili İşlemlerinde “İlgililer” Kavramı, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003 (İlgililer), s. 364-366.

Ticaret şirketleri hariç olmak üzere diğer tüzel kişilere ait ticari işletmeler bakımından, işletmenin sahibi olan tüzel kişiyi temsile yetkili kişiler veya bu kişilerin temsilcileri ilgilidir.

Donatma iştiraki bakımından;

- donatma iştirakinin tescilinde donatanların tamamı,
- tescil edilmiş hususlardaki değişikliklerin tescilinde, gemi müdürünün atanması ve görevden alınmasında donatma iştirakini temsile yetkili kişiler,
- donatma iştirakinin sona ermesinde donatanların tamamı,
- tasfiyenin sona ermesinde tasfiye memurları ilgilidir.

Kollektif ve komandit şirketler bakımından;

- kuruluşta kurucuların tamamı,
- şirket sözleşmesi değişikliklerinin tescilinde şirketi temsile yetkili kişiler,
- sona ermede ortakların tamamı,
- Bir ortağın ölümü sebebiyle şirket sona ermişse, ölen ortağın mirasçılarıyla birlikte diğer tüm ortaklar, mirasçılar katılmıyor veya katılmaları güç ise, sağ kalan ortaklar,
- Şirketten çıkma veya çıkarılma halinde diğer ortaklar,
- Tasfiye memuru atanması veya azlinde ortakların tamamı,
- Tasfiyenin bitiminde tasfiye memurları tescili talep hususunda ilgilidir.

Anonim şirketler bakımından;

- Şirket kuruluşunda şirket sözleşmesinde yazılı yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üyeleri,
- Atanan ve görevden alınan denetçinin, iç yönergenin, genel kurul kararlarındaki tescile tabi hususların, genel kurul kararlarının iptaline dair mahkeme kararlarının, iflas veya mahkeme kararı dışında başka bir sebeple şirketin sona erdiğinin, tasfiye memurlarının atanması veya görevden alınmasına ilişkin genel kurul kararlarının tescili hususlarında yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üyeleri⁹,
- Tasfiyenin sona erdiğinin, ek tasfiyenin ve tasfiyeden dönülmesinin sicile tescilinde tasfiye memurları ilgilidir.

⁹ Anonim şirketin iflas sebebiyle sona ermesi bir mahkeme kararından kaynaklanmasına, tasfiye memurlarının atanması ve görevden alınmasına ilişkin genel kurul kararları tescile tabi bir hususu içeren genel kurul kararları kategorisi içerisine girmesine karşın TSY m. 22/2-d'de ayrıca sayılarak tekraren zikredilmişlerdir. Her iki durum da TSY'de özel olarak yer verilmemiş olsalardı dahi tescil edilmeleri bakımından bir değişiklik oluşmayacaktı.

Limited şirketler bakımından;

- Kurulmuşta müdürlerin tamamı,
- Temsile yetkili kişilerin, denetçi ile tasfiye memurunun atanması ve görevden alınmasının, genel kurul kararındaki tescile tabi hususların, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin mahkeme kararlarının, sermaye paylarının geçişinin tescilinde müdürler,
- İflas ve mahkeme kararı dışında başka bir sebeple şirketin sona ermesinde müdür, birden fazla müdür varsa en az iki müdür,
- Tasfiyenin sona ermesinin, ek tasfiyenin ve tasfiyeden dönülmesinin tescilinde tasfiye memurları,
- Sermaye paylarının geçişinin tescili gereken tarihten itibaren otuz gün içinde müdürlerin tescil başvurusu yapmaması halinde, ayrılan ortak tescil başvurusu yapmak bakımından ilgilidir.

Mirasçılardan tescil başvurusu yapılması gereken hallerde, mirasçılara adına vasiyeti tenfiz memuru veya tasfiye memurları da tescil için başvuru yapabilir.

II. TÜRK TİCARET KANUNU İLE 6762 SAYILI MÜLGA TÜRK TİCARET KANUNU HÜKÜMLERİ ARASINDAKİ FARKLILIK

6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu (eTTK) sicil memurluğunca verilecek kararlara itiraz ile ilgili düzenlemesinde, hangi kararlara itiraz edilebileceği ile ilgili açık bir sınırlama getirmemekteydi (eTTK m. 36). Şöyle ki: “**İlgililer, vukubulacak tescil veya tadil yahut terkin talepleri üzerine sicil memurluğunca verilecek kararlara** karşı, tebliğinden itibaren sekiz gün içinde ... itiraz edebilirler.” Vukubulacak tescil, tadil veya terkin talepleri ifadesi, bu talebin itiraz eden kişi tarafından yapılması gerektiğine ilişkin bir açıklık içermemekte, başkası tarafından yapılan talebe ilişkin verilen karara da itiraz edilebileceği izlenimini oluşturmaya müsaitti.

TTK, eTTK’da yer alan bu ifadeyi değiştirmiş, kanaatimce bu konuda yaşanabilecek tereddütleri de ortadan kaldıracak bir değişikliğe gitmiştir (TTK m. 34). Şöyle ki: “**İlgililer, tescil, değişiklik veya silinme istemleri ile ilgili olarak, sicil müdürlüğünce verilecek kararlara** karşı, tebliğlerinden itibaren sekiz gün içinde, ... itiraz edebilirler.” Bu düzenleme, eTTK’dan farklı olarak, itiraz edilebilecek kararların hangileri olduğuna da açıklık getiren bir ifadeyi içerir. İlgililerin itiraz edebilecekleri kararlar, kendi talepleri üzerine sicil müdürlüğü tarafından verilen kararlardır.

Hükmün gerekçesinde¹⁰, yeni düzenlemenin eTTK m. 36’dan dili güncelleştirilmek suretiyle alındığı belirtilmiştir. Kanaatimce, yeni düzenleme eskisi-

¹⁰ Kendigelen, Abuzer, Gerekçeli - Karşılaştırmalı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, İstanbul 2011, s. 154.

nin devamı da olsa, kanun koyucunun hükme ilişkin yorumu maddeye yansımıştır. Sicil müdürünün ilgilinin talebi üzerine vereceği karara karşı aynı ilgilinin itiraz yoluna müracaat edebileceği anlamını daha iyi ifade eder şekilde hükmün dili sadeleştirilmiştir.

III. TİCARET SİCİLİ YÖNETMELİĞİ (TSY) İLE TİCARET SİCİLİ TÜZÜĞÜ (TST)¹¹ HÜKÜMLERİ ARASINDAKİ FARKLILIK

eTTK ile TTK hükümleri arasında konumuz bakımından ortaya çıkan, yukarıda işaret ettiğimiz farklılık TSY ile TST hükümleri arasında da görülmektedir.

İtiraz kurumunu düzenleyen TST m. 9/3; “Ticaret sicili memurunun vereceği tescil, tadil ve terkinle ilgili kararlara karşı tebliğden itibaren sekiz gün içinde sicilin bulunduğu yerdeki ticari davalara bakmakla görevli Asliye Hukuk Mahkemesine dilekçe ile itiraz edilebilir.” şeklinde kaleme alınmıştır. Bu ifade eTTK 36’da olduğu gibi, sadece tescil, tadil veya terkin talebinde bulunanların ve hatta sadece ilgililerin değil, herkesin ticaret sicil memurunun vereceği karara itiraz yoluna müracaat edebileceği şeklinde anlamaya müsaitti.

TSY’de ise sicil müdürlüğünün kararlarına karşı itiraz kurumu, TTK’da yapılan ifade değişikliğine paralel olarak, itiraz edebilecek kişilerin daha net bir şekilde anlaşılacağı şekilde kaleme alınmıştır; “İlgililer; tescil, değişiklik veya silinme istemleri ile ilgili olarak müdürlükçe verilecek kararlara karşı, tebliğ tarihinden itibaren sekiz gün içinde sicilin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine dilekçe ile itiraz edebilir.”

TST m. 9/3’e ilave olarak 44/3 hükmü de sicil memurunun kararlarına karşı itiraz edebilecek kişiler ile ilgiliydi. Üçüncü kişilerin sicile müracaat yetkisini düzenleyen maddenin üçüncü fıkrasında, “Sicil memurunun karar veya muamelesinden menfaatına halal gelen üçüncü şahıs umumi hükümler dairesinde mahkemeye başvurabilir.” hükmü yer almaktaydı. Bu hükme TSY’de yer verilmemiştir.

Tüm bunlara ilave olarak, TSY m. 22’de ilgililere ilişkin olarak yapılan sayımın TST m 31’e nazaran daha detaylı olduğu da görülmektedir.

IV. YARGI KARARLARI VE DOKTRİNDEKİ GÖRÜŞLER

A. İlgili Kavramını Geniş Yorumlayan Kararlar ve Görüşler

11 HD’nin 28.11.1985 tarihli bir kararına¹² konu olayda, anonim şirketin yönetim kurulunu oluşturan 3 üyeden, yönetim kurulu başkanı ve şirket temsilcisi olan davacının bu yetkileri kaldırılarak diğer üyelere aidiyetine ilişkin diğer

¹¹ Ticaret Sicili Tüzüğü 02.02.1957 tarih ve 4/8604 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulmuş, 26.04.2013 T., 28629 S. RG’de yayınlanan Tüzük ile yürürlükten kaldırılmıştır.

¹² 1985/5890 E., 1985/7155 K., 28.11.1985 T. www.kazanci.com.tr (ET 16.12.2016).

iki üye tarafından karar alınmıştır. Yetkileri kaldırılan üye tarafından kararın ticaret siciline tescil ve ilanı işleminin iptali için dava açılmıştır. Yerel mahkeme, davacının ilgili kavramı içine giren bir kişi olmadığı, kararın ticaret siciline tescilinde bir usulsüzlük bulunmadığı gerekçeleri ile davayı reddetmiştir. Yargıtay kararı bozmuş, bozma gerekçeleri arasında şu açıklamaya da yer vermiştir: “Mahkemenin kararına dayanak yaptığı TTK’nın 30 ve 31. maddeleri, ticaret siciline tescil işleminin nasıl yapılacağını göstermekte olup ilgililer hakkında bir tanım getirmemektedir. Buna karşı aynı yasanın 36. maddesinde ise “Tescil veya tadil yahut terkin talepleri üzerine sicil memurluğunca verilecek kararlara karşı” tebliğden itibaren 8 gün içinde “ilgililer” tarafından mahkemeye “itiraz” edilebileceği açıklanmıştır. Tescil edilen husus, kimin hukuki yararıyla doğrudan ilgili ise o şahıs (ilgili) sayılmak gerekir (Bkz. İ. Doğanay, Ticaret Kanunu Şerhi, Cilt 1. s. 229). Yönetim kurulunun üyesi ve başkanı ve şirket temsilcisi olan davacının bu haklarının kaldırılmasına dair diğer iki üye tarafından verilmiş karara dayanan tescil işlemi onun hukuki yararı ile doğrudan ilgili olduğu gibi (TTK m. 36/2), Ticaret Sicilli Nizamnamesinin 44/3. maddesine göre “sicil memurunun karar ve muamelesinden menfaatine hanel gelen üçüncü şahıs” dahi mahkemeye başvurabilecek ilgililerden sayılmaktadır. Şu hale göre davacının (itiraz davası) açma yetkisi olan ilgililerden bulunduğu, en küçük bir duraksamaya yer vermeyecek kadar açıktır.” Yargıtay 11. HD 24.01.1989 ve 25.11.1999 tarihlerinde de aynı yönde karar vermiştir¹³.

Doktrinde de itiraz hakkını kullanacak olan ilgililer kavramının kapsamının daha geniş olması gerektiği, TST’de yapılan sayım ile sınırlanamayacağı savunulmuştur. Tescilin talep edilmesi bakımından ilgililerin kimler olduğunun sayılması ve bu suretle sınırlanmasının normal olduğu, ancak verilen bir karara karşı yararı bulunan herkesin itiraz hakkının olması gerektiği, yararı bulunmayanların ise ancak sicili bilgilendirebileceği, itiraz yoluna gidemeyeceği belirtilmiştir¹⁴. İtiraz kurumu bakımından ilgili kavramı yerine ‘sicil memurunun kararlarının menfaatlerini ihlal ettiği kişiler’ ifadesinin kullanılmasının daha doğru olacağı,

¹³ 11. HD, 25.11.1999 T., 1999/5169 E., 1999/9555 K. www.kazanci.com.tr (ET 16.12.2016). 11. HD, 21.04.1989 T., 1989/7784-8093 K. sayılı karar için bkz. Uçar, Salter, Hukukumuzda Ticaret Sicili, Tacir ve Esnaf Kavramı, İstanbul 1993, s. 128, 129.

¹⁴ Bilge, Sicil, s. 140; Bilge, İlgililer, s. 371 vd. Hem tescil talebi hem sicil müdürlüğü kararlarına karşı itiraz bakımından, konu kimin hukuki menfaatlerini ilgilendiriyorsa o kişilerin ilgili sayılacağı hususunda ayrıca bkz. Teoman, Ömer, Yaşayan Ticaret Hukuku, C. 1, Kitap 8, 1997, s. 54, 55. İmregün ise, sicil müdürü tarafından verilen red kararı üzerine ilgililerin kendilerine yapılan tebliğattan itibaren 8 gün içinde itiraz yoluna gidebileceklerini belirterek ilgili kavramının dar yorumlandığı izlenimi uyandıran açıklamalar yapmakla birlikte, açıklamasının hemen devamında itiraz konusu husus kimin hukuki yararı ile doğrudan ilgili ise o şahsın ilgili sayılacağına ilişkin Yrg. 11. HD’nin 28.11.1991 T., 5840 E., 7155 K. sayılı kararına (BATIDER C. XIII, S.1, s. 159) atıf yaparak ilgili kavramının geniş anlaşıldığına işaret etmiştir. Bkz. İmregün, Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, İstanbul 2001, s. 55. Tescil talebinde bulunabilecek kişiler bakımından ilgili kavramının geniş yorumlanması gerektiği hususunda ayrıca bkz. Teoman, Ömer, Ticaret Hukununun Güncel Sorunları III, Anonim Ortaklıkta Özel Denetçinin Ticaret Siciline Tescilinin Zorunlu ve Olanaklı Olup Olmadığı, Yasa Hukuk Dergisi, Mart 1996, C. 15, S. 171/2 (Özel Denetçi), s. 215.

ticaret siciline yapılan taleplerle ilgili henüz bir karar verilmeden önce de sicil nezdinde itiraz hakkının tanınmasının uygun olacağı ifade edilmiştir¹⁵.

B. İlgililerin İkincil Mevzuatta Sayılanlar ile Sınırlı Olduğunu Kabul Eden Karar ve Görüşler

11. HD'nin 28.06.1988 tarihli bir kararına¹⁶ konu olayda şirket ortağı tarafından ticaret sicili müdürlüğüne karşı dava açılmış, son genel kurul toplantısında yönetim kurulunca boşalan üyeliğe yapılan atamanın onaylanmasına karar verildiği, onayın ileriye dönük görev vermediği halde sicile kaydının yanlış olduğu, denetçilerin görevleri sona erdiği halde bunların tescilinin de hatalı olduğu iddiasıyla yönetim kurulu ve denetçilerin sicilden terkinlerine ilişkin talebin sicil müdürlüğü tarafından reddedildiği belirtilerek, yönetim ve denetim kurulu üyeliğine ilişkin sicil kayıtlarının terkinine, davalı sicil memurluğunun red kararının kaldırılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Yerel mahkemenin davanın kabulüne ilişkin kararı, sicil memurluğunca verilen kararlara karşı ancak ilgililerin mahkemeye itiraz edebileceği, ilgililerden kastın ikincil mevzuatta açıklandığı, davacı ortağın hükmi şahıs olan ... A.Ş. ile ilgili olarak sicil memurluğunca verilen karara karşı itiraz hak ve yetkisinin bulunmadığı gerekçesi ile bozulmuştur. 13.06.2013¹⁷ ve 31.10.2008¹⁸ tarihli başka kararlarda da ilgili kavramı bakımından aynı yönde değerlendirme yapılmıştır.

11. HD 01.12.2008 tarihli bir başka kararında¹⁹, mahkemece şirketin tasfiyesiz infisahına ilişkin verilen kararın tescili için şirket ortağının sicile yaptığı müracaatın reddedilmesi üzerine red kararına karşı açılan itiraz davasında, mahkeme kararının tescili gerektiği yönünde yerel mahkemece karar verilmesine karşın, ortağın sicil kararlarına karşı itiraz yoluna müracaat edebilecek ilgililerden olmaması sebebiyle yerel mahkeme kararını bozmuştur.

24.11.1981 tarihli bir başka kararda da²⁰, "...TTK. 36/3. maddesi yollamasıyla aynı Kanununun 35/4. maddesi hükmü gereğince sicil memurunun verdiği karara itiraz üzerine mahkemece ittihaz olunan karara karşı ancak sicil memuru ve ilgililer temyiz yoluna başvurabilirler. İlgililerin kimler olduğunu TTK'nın 30 ve Ticaret Sicili Nizamnamesinin 31. maddesi göstermektedir. Bu hükümlere

¹⁵ Okutan, Gül, Ticaret Sicili, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 13, 14. Yazar açıklamalarında ayrıca tescil talebinde bulunma yetkisinin sınırlı sayıda kişiye tanınmasının normal olduğunu, sicil memurunun kararının ise tescil, tadil ve terkin talebinde bulunmaya yetkili kişiler dışında kalanların da haklarını ihlal edebileceğini, bu kişilere de itiraz hakkının tanınması gerektiğini, tescil talebinde bulunabilecekler ile itiraz hakkına sahip kişiler bakımından ilgili kavramının aynı kavram olmadığını da ifade etmiştir.

¹⁶ 1988/1872 E., 1988/4341 K., 28.06.1988 T. www.kazanci.com.tr (ET 25.11.2015).

¹⁷ 11. HD 13.06.2013 T., 2013/7686 E., 2013/12362 K., www.kazanci.com.tr (ET 15.12.2013).

¹⁸ 11. HD 31.10.2008 T., 2007/8591 E., 2008/12079 K. www.kazanci.com.tr (ET 15.12.2015).

¹⁹ 2007/10442 E., 2008/13681 K., 01.12.2008 T. www.kazanci.com.tr (ET 09.12.2015).

²⁰ 11. HD, 1981/4751 E., 1981/5019 K., 24.11.1981 T. www.kazanci.com.tr (ET 15.12.2015).

göre tüzel kişilerde (ilgililer), tüzel kişiliğin yetkili organları veya temsilcilerdir. O halde eski yönetim kurulu üyesi olan ve tek başına şirketi temsile yetkisi bulunmayan ortaklardan İ. (ilgili) niteliğini haiz olmaması nedeniyle adı geçenin temyiz dilekçesinin reddi gerekmiştir.” açıklamasına yer verilmiştir.

11. HD 10.03.2008 tarihli bir başka kararında²¹, davacıların limited şirketteki paylarını yasaya uygun olarak davalılara devredip ortaklık sıfatını kaybettiklerini, limited şirketin ortaklarındaki değişikliğin tescilinin müdür tarafından istenebileceğini, davacıların tescili talep etmeleri durumunda Ticaret Sicili Müdürlüğü'nün öncelikle bu yönden talebi reddetmesi gerekeceğini, tescil yükümlülüğünü yerine getirmeyen şirket aleyhine açılacak tescile icbar davası ile tescilli sağlama olanağı bulunduğunu belirtmiştir.

11. HD'nin 02.05.2002 tarihli kararına²² konu olayda, dava dışı şirketin sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararlarının, imtiyazlı pay sahipleri toplantısı yapılmaması sebebiyle uygulanamaz olduklarından sicilden terkinin talep edilmiştir. Olayda davacılar öncelikle sicile müracaat etmiş, ticaret sicili tarafından şirkete süre taniyan bir yazı gönderilerek eksikliğin giderilmesi istenmiş, şirket tarafından gönderilen cevabi yazıda konunun iki ayrı derdest davaya konu olduğu, davacıların imtiyazlı pay sahibi olup olmadıklarına ilişkin derdest dava sonucunun beklendiği belirtilmiştir. Yargıtay tarafından onanan yerel mahkeme kararında, davacıların şirkete karşı iptal davası açmaları veya kararların tescilinden itibaren sekiz gün içinde sicil müdürlüğüne itiraz etmeleri gerektiği, davalı şirket tarafından gönderilen cevap karşısında davalı sicil müdürlüğünün resen terkin yetkisi de bulunmadığı gerekçeleri ile davanın reddine karar verilmiştir. Karar her ne kadar TSY'de sayılmayan şirket ortaklarına da itiraz hakkı tanınıyor izlenimi oluştursa da, ortakların mahkemeye itirazından değil, sicil müdürlüğüne itirazda bulunmasından bahsedilmiştir. Ayrıca, aşağıda detaylı olarak değinileceği üzere, tescili talep edilmiş fakat henüz tescil edilmemiş veya tescilin yapılmış olduğu hususlar ile ilgili üçüncü kişilerin ellerinde bulunan bilgi ve belgelerle sicile müracaat hakkının, Kanun'da itiraz kurumu için öngörülen 8 günlük süre ile sınırlanamayacak olması bakımından bu karar hatalıdır.

Yargıtay 11. HD bir başka kararında²³, tescil talebinin reddi üzerine itiraz yoluna müracaat edilerek açılan davaya ortakların müdahale talebini şu gerekçelerle reddetmiştir: “... Oysa müdahale isteyenlerin hak veya borçlarının işbu sicil memurunun kararına vaki itiraz davası sonucuna bağlı olduğu kabul edilemez. Müdahale isteyenlerin TTK'nın 381. maddesi hükmü gereğince bağımsız olarak iptal davası açmak olanakları vardır. Aksi kabul edilirse, ortakların, TTK'nın 381. maddesi yoluna başvurmadan aynı sonucu elde etme ve anılan maddede öngörülen süre ve teminat gösterme şartlarından kurtulma neticesi doğabilir. ...”

²¹ 2007/1265 E., 2008/2831 K., 10.03.2008 T. www.kazanci.com.tr (ET 09.12.2015).

²² 2002/1845 E., 2002/4257 K., 02.05.2002 T. www.kazanci.com.tr (ET 25.11.2015).

²³ 13.10.1982 T., 1982/3701 E., 1982/3867 K. www.kazanci.com.tr (ET 17.03.2016).

11 HD aynı kararında itiraz yoluna müracaat ederek dava açan yönetim kurulu üyeleri hakkında da şu değerlendirmeleri yapılmıştır; “TTK’nın 36/1. maddesi hükmüne göre sicil memurunun kararlarına karşı ilgililer mahkeme nezdinde itiraz edebilirler. TSN’nin 31/3. maddesi gereğince hükmi şahıs tacirlere ilişkin işlerde (ilgililer) tabiri şirketin yetkili organ veya temsilcilerini ifade eder. Oysa işbu itiraz davasına bakıldıkta, itiraz edenler arasında, şirketin kendisi dışında, yönetim kurulu üyesi sıfatıyla iki ortağın da itiraz edenler arasında olduğu görülmektedir. Oysa, yukarıda anılan maddeleri hükümleri gereğince bunların (ilgili) sıfatı ve binnetice itiraz hakları bulunmadığından bu iki gerçek kişinin ... sicil memurunun kararına karşı vaki itirazlarının bu nedenle reddi gerekirken ...”

Yukarıda değinilen yargı kararlarına yansıyan bu görüş doktrinde de savunulmuş, üçüncü kişilerin itiraz yoluna müracaat edemeyecekleri belirtilmiştir. Şöyle ki;

Karayalçın, sicil müdürlüğü kararlarına karşı itiraz yoluna müracaat edebilecek ilgililerin, sicil müdürlüğünce talebi reddedilen kişi veya ilgili işlem için tescil, tadil veya terkin talebinde bulunmaya yetkili kişiler olduğunu belirtmektedir. Yazara göre üçüncü kişiler itiraz yoluna gidemeyecek, sadece sicil müdürünün dikkatini çekebilecek veya yapılan işlemin iptalini talep edebileceklerdir.²⁴

Arslanlı, ilgili kavramının Ticaret Kanunu’nun tescil yükümlülüğünü yüklediği bütün kişileri ifade ettiğini belirtmiştir.²⁵

Poroy/Yasaman, sicile müracaat hakkı olanların itiraz hakkının bulunduğu, üçüncü kişilerin itiraz yoluna müracaat edememeleri gerektiğini ifade etmiştir. Üçüncü kişilerin genel hükümlere göre dava açmaları gerekmektedir.²⁶

Kayar tescil, değişiklik veya silinme talebinde bulunan ilgililerin sicil müdürlüğü tarafından verilecek karara itiraz edebileceği, zarar gören üçüncü kişilerin itiraz yoluna gidemeyeceği, ancak tescil talebinde bulunma yükümlülüğünün birden çok kişiye yüklendiği durumlarda bu kişilerin tamamının ilgili kavramına dahil olacağını ve itiraz yoluna gidebileceğini belirtmiştir.²⁷

C. İlgili Kavramı Üzerinde Durmaksızın, Sicile Müracaatı Reddedilen Kişinin İtiraz Yoluna Müracaat Edebileceğini Kabul Eden Kararlar ve Görüşler

11. HD’nin 20.12.1993 tarihli bir kararına²⁸ konu olayda davacı, şirkette %50 hissedar olduğunu, diğer %50’nin davalıya ait olduğunu, kendisinin tek başına şirketi temsile yetkili bulunduğunu, yurt dışında olduğu bir sırada davalının kendi imzasını taklit ederek aldığı kararla kendisini şirket müdürü tayin

²⁴ Karayalçın, Ticaret Hukuku, Ankara 1968, s. 301, 302.

²⁵ Arslanlı, Halil, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul 1960, s. 153.

²⁶ Poroy/Yasaman, s 214.

²⁷ Kayar, Ticaret Hukuku, s. 154.

²⁸ 1993/2241 E. 1993/8468 K. www.kazanci.com.tr (ET 15.12.2015).

ettiğini, ticaret siciline verdiği imzaların sahte olduğunu mahkeme aracılığı ile tespit ettirdiğini, ticaret siciline yapılan müracaatın reddedildiğini belirtmiştir. Yerel mahkeme, itiraz süresi olan sekiz günün ilgili kararın sicile tescil ve ilan tarihi dikkate alındığında geçtiğini, sicilin aleni olduğunu, imza sahteciliğine ilişkin bir incelemenin sicil kararına itiraz davası içerisinde yapılamayacağını belirterek davayı reddetmiştir. Yargıtay, davacının sicile yaptığı terkin talebinin reddine ilişkin karardan itibaren sekiz gün içinde itirazın yapılmış olması sebebiyle sürenin geçmediğini belirterek kararı bozmuş, iddianın esasına girilmesi ve sonucu çerçevesinde bir karar verilmesi gerektiğini belirterek, husumet bakımından da dava açılmasında bir sorunun varlığından bahsetmemiştir.

11. HD'nin 29.05.1997 tarihli kararına²⁹ konu olayda, dava dışı şirketin ortakları tarafından sicile karşı dava açılmış, kendilerine ait hissenin yetkisiz kişiler tarafından kullanılması ile genel kurul kararı alındığı iddiasıyla genel kurul kararının tesciline ilişkin kararın iptali ve terkin talep edilmiştir. Yerel mahkeme yetkisiz kullanımı tespit etmiş, sicilin inceleme görevinden de bahsederek davayı kabul etmiştir. Ancak temyiz incelemesi sırasında karar, sicile karşı söz konusu davanın açılabilmesi için öncelikle terkin, tescil veya değişiklik konularında ticaret siciline müracaat edilmesi gerektiği, müracaat üzerine verilecek karara karşı dava yoluna gidilebileceği, bu sebeple davanın reddi gerektiği gerekçesi ile bozulmuştur. Bu karar ile Yargıtay, ancak tescil, terkin veya değişiklik hususunda talepte bulunan kişilerin sicil müdürlüğünün kararlarına karşı itiraz yoluna gidebileceğini, üçüncü kişilerin itirazda bulunamayacağı düşüncesini benimsemiştir.

Dokrinde de Nomer Ertan tarafından sicil müdürlüğünün kararlarına karşı itiraz kurumunda ilgili kavramı ile amaçlanan kişilerin, tescil/değişiklik/silinme talebi sicil müdürlüğü tarafından reddedilen kişiler olduğu, üçüncü kişilerin itiraz haklarının bulunmadığı belirtilmiştir³⁰.

Uçar ise, ilgili kavramının kapsamı içinde yer alan bir kişinin yaptığı talep üzerine sicil müdürlüğünce verilecek karara karşı bu kişinin itiraz yoluna gidebileceğini ifade etmiştir. Yazar açıklamalarının devamında, ilgili kavramının TTK ve ikinci mevzuattaki hükümler dikkate alınarak belirlenmesi gerektiğini de belirtmektedir³¹.

Akdağ Güney ve Domaniç/Ulusoy tarafından da konu ticaret siciline yaptığı tescil talebi reddedilen kişinin başvurabileceği hukuki yollar bağlamında ele alınmıştır³².

²⁹ 1997/3701 E., 1997/4002 K. sayılı kararı ve aynı yönde 11. HD 13.10.1982 T., 1982/3701 E., 1982/3867 K. sayılı kararlar için bkz. www.kazanci.com.tr (ET 25.11.2015).

³⁰ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.371.

³¹ Uçar, s. 125, 126.

³² Akdağ Güney, s. 96; Domaniç, Hayri/Ulusoy, Erol, Ticaret Hukukunun Genel Esasları, İstanbul 2007, s. 258.

V. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Ticaret siciline ilişkin Kanun hükümleri, sicil müdürlüğü kararlarına karşı menfaati olan herkesin değil, sadece tescil, tadil, değişiklik talebiyle müracatta bulunan kişinin itiraz edebileceği yönünde kaleme alınmıştır. Şöyle ki; itiraza giden sürecin ilk aşaması olan tescil istemi dilekçe ile yapılır (TTK m. 29). Sicil müdürlüğü, dilekçenin verilmesinden sonra söz konusu talebi inceleyerek (TTK m. 32) tescil, talebin reddi veya eksikliklerin tamamlanması için süre verilmesi yönünde karar verecektir. Sicil müdürlüğünce verilecek karar, başvuruda bulunan ilgiliye tebliğ edilecektir. Tebliğden itibaren sekiz gün içinde karara karşı mahkemeye³³ dilekçe ile itiraz edilebilecektir. İtiraz mahkemece dosya üzerinden incelenerek karara bağlanır. Sicil müdürünün kararı üçüncü kişinin sicilde kayıtlı hususlara ilişkin menfaatlerine aykırı³⁴ olduğu takdirde, hakim itiraz eden ve üçüncü kişiyi dinleyerek karar verecektir (TTK m. 34).

Bu prosedür ile ilgili öncelikle itiraz süresi dikkat çekmektedir. İtiraz süresi, sadece tescil talebinde bulunmaya yetkili kişilerin itirazda bulunabileceği neticesini destekleyen en önemli hükümdür. İtiraz yoluna müracaat süresi, sicil müdürlüğünün kararının tebliğ edildiği³⁵ tarihten itibaren sekiz gündür. Sicil müdürlüğü eksiklik veya red sebebi tespit ettiğinde, talebin konusu ile red gerekçelerini göstermek suretiyle karar vererek, dilekçe ile talepte bulunan ilgiliye tebliğ edecektir (TSY m. 35). Sicil müdürlüğünce tescil talebi ile ilgili yapılacak inceleme neticesinde eksiklik tespit edilirse, durum ilgiliye yazı ile bildirilerek eksikliğin giderilmesi, aksaklığın düzeltilmesi için süre verilecektir (TSY m. 34/2). Tescil talebinde bulunan kişi dışındaki üçüncü kişilere tebligat yapılması ise söz konusu değildir. Bu sebeple, tescili talep edenler dışında kalanların sekiz gün içinde itiraz yoluna müracaat etmesi düşünülen kişiler arasında kabul edilmedikleri ortaya çıkmaktadır.

İtiraz mahkemece dosya üzerinden incelenerek karara bağlanacaktır. Tescili talep süresinden daha kısa bir sürede, sekiz gün içinde itiraz edilmesi gerekmedikçe, bu sürede sicil müdürlüğünün red gerekçesini bertaraf eder nitelikte belge ve bilgilerin toplanarak mahkemeye sunulması beklenmektedir. Mahkeme dosyaya sunulan belge ve bilgiler kapsamında, dosya üzerinden karar verecektir³⁶.

³³ Bkz. Özdamar, Mehmet, Ticaret Sicili Memurunun Tek Başına Yaptığı İşlemlerden Dolayı Başvurulması Gereken Yargı Yolu, BATIDER, Aralık 2006, C. XXIII, S. 4 (Yargı Yolu), s. 287-297.

³⁴ Sicil müdürlüğünce verilecek kararın üçüncü kişinin menfaatine aykırı olmasının söz konusu olamayacağı yorumu ve hükmün eleştirisi için bkz. Bilge, Sicil, s. 143, 144, dn 394; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s. 372; Arkan, s. 253, dn 2.

³⁵ Sicil müdürlüğünün tescil taleplerine ilişkin verdiği kararlar ve tescile daveti 7201 sayılı Tebligat Kanunu'na göre tebliğ edilecek, kararların ve tescile davet yazılarının tebliğ konusu belirtilmek suretiyle müdürlükte kişiye imza karşılığı verilmesi durumunda da usulüne uygun tebliğ yapılmış sayılacaktır (TSY m. 28/3).

³⁶ Mahkeme kararına karşı kanun yollarına müracaat edilip edilemeyeceği hususunda bkz. Özdamar, Mehmet, 6102 Sayılı (Yeni) Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Sicili, REGESTA 2012, C. II, S. 2 (Ticaret Sicili), s. 55 vd.

Yukarıda da değinildiği üzere, itiraz kurumuna ilişkin düzenlemede (TTK m. 34) eTTK'dan farklı olarak benimsenen ifade de bu kanaati desteklemektedir. “**İlgililer, tescil, değişiklik veya silinme istemleri ile ilgili olarak, sicil müdürlüğünce verilecek kararlara** karşı, tebliğlerinden itibaren sekiz gün içinde, ... itiraz edebilirler.” Dolayısıyla, itiraz edilebilecek karar, üçüncü bir kişinin değil, itiraz eden kişinin sicil müdürlüğüne yaptığı tescil, değişiklik veya silinme istemleri ile ilgili olarak verilen karardır.

İtiraz yoluna sadece sicile müracaatı reddedilen kişinin gidebileceğinin kabulü, üçüncü kişilerin bir hususun sicile tescilini engelleme bakımından başvuru-rabileceği hukuki yolları tüketmemektedir³⁷³⁸.

Ticaret sicil müdürünün inceleme görevi Kanun'da düzenlenmiştir³⁹ (TK m. 32). Tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtılmaları, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşımamaları ve kamu düzenine aykırı olmamaları şarttır⁴⁰ (TTK m. 32/3). Ayrıca, çözümü bir mahkeme kararına bağlı bulunan veya sicil müdürü tarafından kesin olarak tescilinde duraksanan hususlar ilgililerin istemi üzerine geçici olarak tescil⁴¹ edilecek, ilgililer üç ay içinde

³⁷ TTK 24/2'nin gerekçesinde yapılan açıklamada da üçüncü kişilerin sicil kayıtları ile ilgili olarak birtakım hukuki yollara müracaat ederek kayıtların düzeltilmesini temin edebileceklerine işaret edilmektedir. Şöyle ki; “Bilgilere elektronik ortamda ulaşılabilmesi ile sadece bilgi toplumunun gereklerinden biri yerine getirilmiş olmayacak, aynı zamanda geniş aleniyetle gerçek anlamda şeffaflık gerçekleştirilerek kayıtlardaki yolsuzlukların, aykırılıkların ve düzensizliklerin de önüne geçilebilecektir. Bilgi bankasındaki kayıtlar üçüncü kişilere ileri sürülmek gibi hukuki bir gücü ve etkiyi haiz değildir. Ancak bu kayıtlar, kaydın yolsuz olduğuna veya kayıt bulunması gerekirken kayda yer verilmemiş olduğuna inananları, esas sicil kayıtlarında gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla hukuki yollara başvurmak için harekete geçirecektir. Bilgi bankasına giriş serbest ola-cağı için, herkes kayıtları denetleyebilecektir. ...”

³⁸ Sicil kayıtlarına elektronik ortamda ulaşımın sağlanacağı bilgi bankasına ilişkin düzenlemeler ile, kayıtların yolsuz olduğu veya tescili gereken hususlarda kayıt bulunmadığı düşüncesinde olanların sicil kayıtlarında düzeltme yapılması için hukuki yollara başvurmalarını sağlamanın hedeflendiği hususunda bkz. Akdağ Güney, s. 80; Yanlı, Veliye, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Ticaret Sicili, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Ticari İşletme Hukuku Alanında Getirdiği Yenilikler, 25-26 Kasım 2011, İstanbul 2012, s. 90, 91.

³⁹ Ticaret sicil müdürünün inceleme görev ve yetkisi ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Kayıhan, Şaban, Ticaret Sicil Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı, EÜHFD, C. XI, S. 34, 2007, s. 357 vd.; Teoman, Ömer, Ticaret Sicili Müdürü Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İptal Edilebilir Bir Kararını Tescilden Kaçınabilir mi?, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, İstanbul 2010, C. II (Tescilden Kaçınma), s. 1701-1706; Moroğlu, Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul 2014, s. 357 vd.; Karayalçın, s. 298 vd.; Alışkan, Murat, Ticaret Sicil Memurunun Anonim Şirket Ana Sözleşmesini ve Genel Kurul Kararlarını Denetlemesi, Legal Hukuk Dergisi, Yıl 2007, C. 5, S. 50, s. 50; Akdağ Güney, s. 87 vd.; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s. 369 vd.; Poroy/Yasaman, s. 211 vd.; Kayar, Ticaret Hukuku, s. 151, 152.

⁴⁰ Gerçeğe aykırı beyan sebebiyle zarar görenlerin sicil müdürünün inceleme görevini iyi yapmadığı gerekçesine dayanarak öncelikle Devlete ve odaya mı, doğrudan doğruya kötüniyetli olarak gerçeğe aykırı beyanda bulunan kişi/kişilere mi başvuracağı hususunun yasada açıklığa kavuşturulması gerektiği hususunda bkz. Kayar, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Ticaret Sicili, Ticari Defterler ve Cari Hesap Hükümlerinin Değerlendirilmesi, YÜHFD, C: II, S. 1, 2005 (Değerlendirme), s. 368.

⁴¹ Geçici tescil kurumu ile ilgili olarak bkz. Bilge, Sicil, s. 121 vd.; Kayar, Ticaret Hukuku, s. 153, 154.

mahkemeye başvurduklarını veya aralarında anlaşıklarını ispat etmezlerse geçici tescil resen silinecek, aksi takdirde açılan davanın sonucu beklenecek kesinleşen mahkeme kararına göre işlem yapılacaktır (TTK m. 32/4). Bu çerçevede üçüncü kişiler tescili istenen hususun gerçeği yansıtmadığı veya kamu düzenine aykırı olduğu düşüncesinde iseler, ellerinde bulunan bilgi ve belgeleri sicil müdürlüğüne vererek talebin reddi yönünde karar verilmesini temin edebilirler⁴². Bu girişimin sicil müdürlüğünün karar vermesinden veya sicile tescil işleminin sona ermesi de mümkündür (TTK m. 33). Tescil başvurusuna ilişkin müdürlüğün herhangi bir kararı veya işlemi üzerine kişisel yararı bulunmasa dahi üçüncü kişiler, kararın veya işlemin gerçeği tam olarak yansıtmadığını, kanuna uygun olmadığını, kamu düzenine aykırı veya üçüncü kişilerde yanlış düşünceler uyandıracak nitelikte olduğunu ispata elverişli olguları müdürlüğe bildirebilirler (TSY m. 37). Üçüncü kişinin bildirimini yerinde olduğuna kanaat getirilmesi durumunda, sicil müdürlüğü tarafından başvuru ile ilgili henüz bir işlem yapılmamışsa başvuru reddedilecektir. Sicil kayıtlarının düzeltilmesi istendiğinde sicil müdürü tescili yapmışsa, kural olarak resen hareketle sicil kayıtlarında düzeltme yapamayacaktır. Tescil talebinde bulunmak zorunda olan ilgililere tescile davet kurumu (TSY m. 36)⁴³ çerçevesinde çağrıda bulunacak, çağrı doğrultusunda tescil talebinde bulunulmazsa, mahkemece dosya üzerinde verilecek karar çerçevesinde işlem yapılacaktır (TTK m. 33).

Tescili istenen karara, işleme karşı dava açıp, bu davadan sicil müdürü haberdar edilerek de sicile yapılacak tescil engellenebilir. Örneğin bir anonim şirket genel kurul kararının tescili söz konusu olduğunda, bu kararın iptali ya da yokluğunun veya butlanının tespiti talebiyle dava açılabilir. Bu durumda tescili talep edilen hususun çözümü bir mahkeme kararına bağlı olacağından, sicil müdürünün inceleme görevi kapsamında tescili gerçekleştirilmemesi gerekir (TTK m. 32/4). Bu hususta sicil müdürünün takdir yetkisi de bulunmamaktadır. Ancak, tescili isteyen ilgili geçici tescil talebinde bulunursa, sicil müdürü ilgili hususu geçici olarak tescil edebilir⁴⁴.

Üçüncü kişilerin sicile tescili engelleme bakımından sahip oldukları son bir imkan da, Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m. 389 uyarınca ihtiyati tedbir

⁴² Yrg. 11. HD'nin bir kararına konu olayda, yönetim kurulu üyelerinin seçimine ilişkin olağanüstü genel kurul kararının esas sözleşmede aranan ağırlaştırılmış nisaba uygun alınmadığı şirket ortakları tarafından Ticaret Siciline bildirilmiş, bildirim üzerine genel kurul kararının tescili talebi reddedilmiştir. Bkz. 13.10.1982 T., 1982/3701 E., 1982/3867 K. www.kazanci.com.tr (ET 17.03.2016)

⁴³ Tescile davet kurumu ile ilgili olarak bkz. Bilge, Sicil, s. 105 vd.; Yasaman, Hamdi, Yeni Ticaret Kanununda Ticaret Sicili ile İlgili Getirilen Yeni Düzenlemeler, REGESTA, S. 1, Kasım 2011, s. 12. Gerekli değişikliklerin tescil ettirilmemesi sebebiyle zarar görenlerin, sicil müdürü tarafından tescile davet yükümlülüğünün yerine getirilmemesi sebebine dayanarak öncelikle Devlete ve odaya mı, doğrudan doğruya değişiklik yapılmasını istemeye yetkili kişi/kişilere mi başvuracağı hususuna yasaada netlik getirilmesi gerektiği hususunda bkz. Kayar, Değerlendirme, s. 368.

⁴⁴ Tescilin açıklayıcı ya da kurucu olmasının sicil müdürünün inceleme ve araştırma görevinin kapsamını da belirleyeceği hususunda bkz. Kayıhan, s. 378.

kararı almalarıdır. Mahkemece verilecek tedbir kararı ile tescil engellenecek, tescil edilecek hususun hüküm ifade etmesinin önüne geçilmiş olacaktır⁴⁵. Bu durumda tedbir kararının verildiği tarihten itibaren bir hafta içinde kararın uygulanmasının talep edilmesi (HMK m. 393/1), tedbir kararının dava açılmadan önce alınması durumunda ayrıca tedbirin uygulanmasının talep edildiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkında davanın açılması, davanın açıldığına ilişkin evrakın kararı uygulayan memura ibrazla dosyaya konulmasının sağlanması gerekecektir (HMK m. 397/1).

⁴⁵ lgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s. 373.

KAYNAKÇA

- Akdağ Güney, Necla:** Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili, İstanbul 2011
- Alışkan, Murat:** Ticaret Sicil Memurunun Anonim Şirket Ana Sözleşmesini ve Genel Kurul Kararlarını Denetlemesi, Legal Hukuk Dergisi, Yıl 2007, C. 5, S. 50
- Arkan, Sabih:** Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2015
- Arslanlı, Halil:** Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul 1960
- Bilge, Mehmet Emin:** Ticaret Sicili, İstanbul 1999 (Sicil)
- Bilge, Mehmet Emin:** Ticaret Sicili İşlemlerinde “İlgililer” Kavramı, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul 2003 (İlgililer)
- Domaniç, Hayri/Ulusoy, Erol:** Ticaret Hukukunun Genel Esasları, İstanbul 2007
- İmregün, Oğuz:** Kara Ticareti Hukuku Dersleri, İstanbul 2001
- Karayalçın, Yaşar:** Ticaret Hukuku, Ankara 1968
- Kayar, İsmail:** Ticaret Hukuku, Ankara 2015 (Ticaret Hukuku)
- Kayar, İsmail:** Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Ticaret Sicili, Ticari Defterler ve Cari Hesap Hükümlerinin Değerlendirilmesi, YÜHFD, C: II, S. 1, 2005 (Değerlendirme)
- Kayhan, Şaban:** Ticaret Sicil Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı, EÜHFD, C. XI, S. 34, 2007
- Kendigelen, Abuzer:** Gerekçeli - Karşılaştırmalı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, İstanbul 2011
- Moroğlu, Erdoğan:** Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul 2014
- Okutan, Gül:** Ticaret Sicili, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997
- Özdamar, Mehmet:** Ticaret Sicili Memurunun Tek Başına Yaptığı İşlemlerden Dolayı Başvurulması Gereken Yargı Yolu, BATIDER, Aralık 2006, C. XXIII, S. 4 (Yargı Yolu)
- Özdamar, Mehmet:** 6102 Sayılı (Yeni) Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Sicili, REGESTA 2012, C. II, S. 2 (Ticaret Sicili)
- Poroy, Reha/Yasaman, Hamdi:** Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2012
- Teoman, Ömer:** Yaşayan Ticaret Hukuku, C. 1, Kitap 8, 1997
- Teoman, Ömer:** Ticaret Hukukunun Güncel Sorunları III, Anonim Ortaklıkta Özel Denetçinin Ticaret Siciline Tescilinin Zorunlu ve Olanaklı Olup Olmadığı, Yasa Hukuk Dergisi, Mart 1996, C. 15, S. 171/2 (Özel Denetçi)
- Teoman, Ömer:** Ticaret Sicili Müdürü Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İptal Edilebilir Bir Kararını Tescilden Kaçınabilir mi?, Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, İstanbul 2010, C. II (Tescilden Kaçınma)
- Uçar, Salter:** Hukukumuzda Ticaret Sicili, Tacir ve Esnaf Kavramı, İstanbul 1993
- Ülgen, Hüseyin:** Hukuki Görünüş Nazariyesi, Ticari İşletme Bakımından Uygulama, İstanbul 2005
- Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Arslan/Nomer Ertan, Füsün:** Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2015
- Yanlı, Veliye:** Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Ticaret Sicili, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Ticari İşletme Hukuku Alanında Getirdiği Yenilikler, 25-26 Kasım 2011, İstanbul 2012
- Yasaman, Hamdi:** Yeni Ticaret Kanununda Ticaret Sicili ile İlgili Getirilen Yeni Düzenlemeler, REGESTA, S. 1, Kasım 2011